

(Време, 24. 3. 2011)

"Синоћ су бомбардовали Зуару, кажу да има пуно погинулих", каже Омар у телефонском разговору за "Време", док се у позадини чује позив муџезина на вечерњу молитву. На питање да ли постоје склоништа за случај да бомбардовање крене и у његовом граду, Омар се суво насмејао. "У Триполију постоје склоништа, али знаш како је овде, човек нема где да се сакрије"

Омар живи у Ал Ћамилу, граду који је тридесет километара далеко од Зуаре на западу и стотинак километара од Триполија на истоку. Ал Ћамил, као и Зуара, личи на све остале мање градове посејане дуж либијске обале. Већина кућа су приземне или једносратне, са равним кровом, без подрума. Улице су широке, видик пуца на све стране. У миру, та отвореност прија. У рату, када свако има жељу да буде што мањи и скривенији, то ствара осећај панике и незаштићености, о коме Омар говори. "Овде још нису ништа гађали, али не могу да заспим већ данима. Нико не зна шта ће бити." Од када је грађански рат почео, страх и безнађе су једна од ретких ствари које везују Ал Ћамил и Зуару. Зуара је била једно од првих места западно од Триполија које су заузели побуњеници. Када је пре неколико дана, после жестоких борби, војска лојална Гадафију поново ушла у Зуару, у Ал Ћамилу и оближњем Ал Ћелату, где пуковник има много присталица, то је прослављено пуцањем у ваздух.

ПОЧЕТАК: Војна интервенција у Либији почела је у суботу, 19. марта, истог дана када је, пре осам година, почео рат у Ираку. Јединице америчке, британске и француске војске испалиле су у суботу 114 пројектила на Либију гађајући 20 циљева, посебно око Триполија и Мисрате. Либијска државна телевизија известила је да су крстарећим ракетама бомбардоване цивилне мете у Триполију, и да је првог дана бомбардовања погинуло 64 цивила, а више стотина повређено.

Војна интервенција у Либији почела је у суботу, 19. марта, истог дана када је, пре осам година, почео рат у Ираку. Јединице америчке, британске и француске војске испалиле су у суботу 114 пројектила на Либију гађајући 20 циљева, посебно око Триполија и Мисрате.

Бомбардовање циљева широм Либије настављено је и у следећим данима. Западне силе почеле су у понедељак други талас ваздушних удара, пошто је Бела кућа претходно одбацила прекид ватре који су по други пут прогласиле Гадафијеве снаге. Авионима САД, Велике Британије, Француске, Италије и Канаде придружиле су се и Шпанија, Белгија, Данска и Катар. Као део другог таласа напада, са британских подморница испаљене су ракете "томахавк".

У уторак увече, када овај број "Времена" одлази у штампу, последње вести су говориле о новим бомбардовањима циљева у Триполију, да је на мети западних савезника био град Себха, око хиљаду километара јужно од Триполија, усред Сахаре, аеродром у Сирту и многа друга места. Либијска влада изјавила је да је бомбардовање довело до бројних цивилних жртава, нарочито на "цивилном аеродрому" у Сирту. Јављено је и да је оборен један амерички авион. Стижу вести о жестокиим борбама које се воде у Ацдабији и неким другим местима између Гадафијевих снага и побуњеника, а либијска државна телевизија је јавила да је војска заузела Мисрату.

Много је људи који покушавају да из Триполија, који се свакодневно бомбардује, пошаљу породице у мања места. Омар каже да се његова сестра још није усудила да крене према Ал Ћамилу. Од Триполија до тог града се у мирна времена стизало за сат и по, а сада због честих војних и полицијских контрола тај пут траје осам, девет сати. "Плаши се да крене са децом и због бомбардовања", каже Омар. У болницама у градовима између Триполија и границе са Тунисом има још наших медицинских радника, од којих неки нису раније желели да се евакуишу, док други нису успели да се пребаце до Триполија. У телефонском разговору један од њих за "Време" каже да је атмосфера иста као код нас за време бомбардовања, да је мобилисана већина мушкараца која ради у болницама. Иначе, једна од наших медицинских сестара која је још увек у Либији је за 50 година живота већ видела бомбардовање Либије 1986. године, рат у Босни, бомбардовање СРЈ 1999...

На информације о све већем броју цивилних жртава бомбардовања, званичници западних земаља и војни команданти коалиције хладнокрвно изјављују да о таквим жртвама немају података. "У овом тренутку, као што видите, операција се добро одвија, према плановима и циљевима које је поставила међународна заједница, кроз

изгласавање резолуције УН-а", рекао је генерал Филип Понтије из француског министарства одбране.

НАЈАВА: Интервенцију је после ванредног самита САД, ЕУ и арапских земаља у уторак, 15. марта, у Паризу најавио председник Француске Никола Саркози, који је рекао да су се учесници самита сагласили "да употребе сва неопходна средства, а посебно војна, да натерају Гадафија да поштује резолуцију УН-а којом се тражи прекид ватре". Очајнички покушаји Моамера ел Гадафија да избегне бомбардовање, које је било извесно после доношења Резолуције, нису дали резултате. Гадафи је по доношењу резолуције о забрани летења изнад Либије, која омогућава и "примену свих неопходних мера" да би се заштитило "цивилно становништво од напада Гадафијевих снага", прогласио прекид ватре, али су вести о томе да тај прекид његове снаге крше почеле да стижу одмах.

Нису помогле тврдње Гадафијевих сарадника да побуњеници нападају и провоцирају, позиви да независни посматрачи из света дођу и увере се шта се заиста дешава. У суботу ујутру креће тешка пропагандна артиљерија, која иначе дејствује од почетка рата у Либији, често на тако ниском и примитивном нивоу да би, да ситуација није трагична, била урнебесно комична. ЦНН и ББЦ врте слике запаљеног авиона који пада на Бенгази, светске агенције преносе вести "са лица места" да је реч о авиону либијског ваздухопловства "МиГ-23", који је бомбардовао положаје побуњеника, па су га они оборили. Страни новинари јављају да су се пре обарања авиона чуле експлозије бомби које је авион бацио на град, извештавају о слављу побуњеника после рушења авиона. Неколико сати касније, побуњеници стидљиво саопштавају да је у питању био њихов авион, француски ловац "мираж", који су обориле Гадафијеве снаге. "Ми имамо неколико авиона, али су веома стари", рекао је представник побуњеника.

На информације о све већем броју цивилних жртава бомбардовања, званичници западних земаља и војни команданти коалиције хладнокрвно изјављују да о таквим жртвама немају података. "У овом тренутку, као што видите, операција се добро одвија, према плановима и циљевима које је поставила међународна заједница, кроз изгласавање резолуције УН-а", рекао је генерал Филип Понтије из француског министарства одбране.

Но, та и њој сличне вести су испуниле свој циљ, да се постигне хистерична атмосфера у којој "хуманитарна интервенција" у циљу "заштите цивила" изгледа неизбежна. Ударне песнице напада су Француска и Велика Британија, али јасно је да из позадине игру воде Сједињене Америчке Државе, док су сви остали извршиоци са већим или мањим

одговорностима.

За разлику од напада на Ирак 2003. године и на Савезну Републику Југославију 1999. године, овога пута се бомбардовање одвија у обланди легализма, под Резолуцијом Савета безбедности. И Савет безбедности и саме УН су одавно налик на пијацу на којој се, под маском крупних речи и начела, одвија ценкање у којој велике силе тргују међу собом зарад садашњих или будућих интереса, па ни у случају доношење резолуције која је легализовала напад на Либију није било другачије. Овога пута су понтијевски опрали руке Бразил, Кина, Русија, Индија и Немачка, који су при гласању били уздржани, осталих десет чланова СБ-а је било за Резолуцију.

Док лидери земаља које су се укључиле у интервенцију до бесвести понављају причу о "подршци либијском народу", свет обилазе слике либијског народа који у Бенгазију славе почетак бомбардовања, али и слике либијског народа који у знак подршке Гадафију формира живе штитове испред објеката у Триполију који би могли бити мета бомбардовања. Колико год неко сматрао овакве снимке пропагандом, оне сведоче о дубокој подељености у Либији, по многим линијама. Гадафи је на почетку бомбардовања изјавио да ће наредити да се "за народ" отворе складишта оружја и позвао Либијце да се супротставе "крсташкој агресији", али и без тог оружја је народ у Либији сада довољно наоружан за грађански рат који је у току.

Док је о томе колико ће интервенција трајати немогуће сада било шта рећи, бар један резултат бомбардовања Либије се у овом тренутку може са сигурношћу предвидети. Грађански рат ући ће у још крвавију фазу. Побуњеници ће, обилато потпомогнути авионима НАТО-а, оружјем и другим врстама помоћи, кренути у остваривање свог циља, да заузму целу земљу, убију Гадафија и његове најближе сараднике, што су најавили као свој програм на самом почетку. Гадафијеве снаге ће се жестоко супротстављати јер су и пуковник и они који га подржавају свесни да је то борба на живот и смрт. Извесно је да ће се у будућим сукобима намиривати национални, племенски, клановски, политички и сви други рачуни међу зараћеним странама, настали и у претходних ратних месеца дана, и много раније, и да ће у том намиривању бити небројено много жртава, понајвише цивилних, како то у ратовима бива.

Многи пореде оно што се сада дешава у Либији са бомбардовањем СРЈ 1999. године, али су разлике веће него сличности, на штету Либије. "Код вас су пазили шта гађају, ви сте Европа", горко каже један од либијских пријатеља на неуспели покушај тешења да је и код нас било слично. "Код нас ће пазити као у Ираку и Авганистану, већ се види." Ако сличности има, онда је тренутна ситуација у Либији најближа ономе што се дешавало на

Косову 1999. године. Док са небеских висина пљуште бомбе убијајући и уништавајући земљу, на земљи се крваво разрачунавају зарађене стране, уз неописиво страдање цивила. Као и у сваком рату, и 1999. су медији земаља које су учествовале у интервенцији одрадили свој део посла, али ратнохушкачки занос који исказују медији широм света, а и код нас, и овако синхронизована прљава медијска кампања нису виђени чак ни пре и током напада на Ирак 2003. године.

Као и у сваком рату, и 1999. су медији земаља које су учествовале у интервенцији одрадили свој део посла, али ратнохушкачки занос који исказују медији широм света, а и код нас, и овако синхронизована прљава медијска кампања нису виђени чак ни пре и током напада на Ирак 2003. године.

У односу на косовски рат, велика је разлика терен на коме се ратује у Либији. У овој земљи је више од 90 одсто становништва концентрисано у обалском појасу од границе са Тунисом до границе са Египтом, дугом 1800 километара, али најчешће широком свега тридесетак километара, кроз који пролази аутопут који је кичма Либије. Иза тог појаса је стотинак километара сиве и бесплодне полупустиње, а иза ниских и голих обронака планина Џебел Нафуза на западу и Џебел Ахдара на истоку, 2000 километара ка југу се пружа сурова Сахара. Јасно је да се рат може водити углавном у приобалном појасу, што никоме не оставља велике могућности за скривање и одступање, нарочито ако се погледа мапа досадашњих сукоба. Та мапа, која бар грубо и приближно може да оцрта ситуацију "за и против Гадафија", личи на тигрову кожу. Код туниске границе је поменута побуњеничка Зуара, после ње "лојални" Ал Ћамил, Ал Ћелат, Сабрата, онда Завија у коју су Гадафијеве снаге ушле тек после вишенедељних жестоких борби, главни град Триполи који ће бити последња линија Гадафијеве одбране, побуњеничка Мисрата, пуковников родни град Сирт... Заstraшујућа је помисао да су само тим путем, испресецима сукобима, могле да беже стотине хиљада избеглица које су се некако дочепале границе, а како ће ситуација изгледати после још жешћег наставка рата, боље је и не мислити.

Борба до краја, какав год да буде, била је извесна и пре почетка бомбардовања. Док је изгледало да напредују ка Триполију, побуњеници су много пута поручили Гадафију да неће бити милости ни за њега ни за његове присталице. Када се ратна срећа окренула и када је његова војска стигла надомак Бенгазија, Гадафи је исто то поручио побуњеницима, додуше додајући да ће онима који положе оружје без борбе све бити опрштено. Бомбе западних сила су ветар поново окренуле на другу страну, па је виши званичник побуњеничког Националног савета у Бенгазију Абед ел-Хафиз Гога изјавио да побуњеници неће преговарати са Гадафијем о прекиду рата. Треба му веровати и због тога што у том савету, коме тачан састав нико још увек не зна, седе и неки од

некадашњих Гадафијевих најближих сарадника, попут бившег министра правде Мустафе Ђалила и бившег министра полиције Абдел Фатах Јунуса, преко ноћи претметнутих у борце за демократију.

Када се разгрну све пропагандне магле, остаје гола и ружна истина да су се земље које бомбардују Либију активно укључиле у креирање крвопролића, чије ће жртве бити Либијци на обе зараћене стране. Колико људи ће у Либији погинути и бити унесређено, на шта ће земља на крају личити, челницима тих земаља најмање је битно. Стрела на пуковника Гадафија је одапета још одавно, а разлог за то сигурно није борба за људска права и демократију. После првог рата против Ирака 1991. године, земље које су у интервенцији учествовале су, по формули "колико учешће—толики профит" издиле послове по Кувајту. Нема разлога да тако не буде ни међу борцима за либијску нафту, једном када се рат у овој земљи буде завршио. Ни Одисејева ни било каква зора неће скоро сванути у Либији, земљи утонулој у мрак пустињске олује.